

Bir Sorunun Cevabı

Soru: Dün, 23.10.2009 günü NATO Genel Sekreteri "Rasmussen", Obama'nın planı gereği NATO'nun alternatif füze savunma planını memnuniyetle karşıladığını açıkladı. Ayrıca Çek Cumhuriyeti de Polonya'nın kabul etmesinden iki gün sonra bu savunma sisteminin bir parçası olmaya hazır olduğunu teyit etti. O halde bu nasıl olur? Obama, 17.09.2009'da Polonya'ya füze savunma üsleri ve Çek Cumhuriyeti'ne radar üsleri kurmaktan vazgeçtiğini açıklamamış mıdır? Yoksa Obama'nın vazgeçtiğine dair bu açıklaması gerçek olmayıp güvenlik açısından Rusya'yı geçici olarak sakinleştirmeye yönelik bir aldatma mıdır? Şayet böyleyse Amerika, Rusya'nın gücünün büyümesine yönelik hesaplar yapmakta dolayısıyla onu sakinleştirmeyi önemsemekte dolayısıyla da Amerika'nın askeri üstünlüğü sarsılmış ve devletlerarası konjonktüre tahakkümü de zayıflamış mı olmaktadır?

Cevap: Obama, Bush'un belirlediği füze savunma sisteminin şekinden vazgeçmiş olsa da onun yerine bazı yönleri Bush'un siteminden daha güçlü olan başka bir şekilde füze savunma sistemi ortaya koymuştur. Ancak Obama, genel olarak bunu Bush'un ortaya koyduğundan daha az kışkırtıcı bir şekilde ortaya koymuştur. Görüntünün netleşmesi ve mezkur sorunun dallarına cevap verilmesi için aşağıdaki noktaların göz önüne alınması kaçınılmazdır:

1. Amerikalı politikacıların yanı sıra Amerikalı uzmanlar, 1950'den bu yana çeşitli yollar ve yöntemlerle Amerika'yı, Sovyet Balistik Füze Sistemi [ICBMS] tehlikesine karşı korumak için çalışmaktadırlar. Ancak bu çabalar, daha sonraları olası Sovyet nükleer saldırı tehditlerine karşı füze kalkanı sistemiyle sonuçlanan Ulusal Füze Savunma Sistemiyle [NMD] sınırlı kalmıştır. Nitekim 1961 yılında bir takım teknik hususlardan dolayı bu programın çalışması durdurulmuş ve onun yerini bir takım savunma projeleri almıştır. Ancak Sovyet balistik füzelerine karşı koyma ve bunlardan caydırma gücünün ortaya koyulamamasından dolayı bu projeler üzerindeki çalışmalar uzun sürmemiştir. Ayrıca bu projeler, oldukça maliyetli olmalarının yanı sıra büyük teknolojik sorunlardan kaynaklanan sıkıntılar da çekmekteydiler. Ancak füze ve füzelerden korunma rekabeti açısından bu programlar ve füze kalkanı programları, Amerika ve Sovyetler Birliği olmak üzere her iki ülkeyi de 1972 yılında Anti Balistik Füze Antlaşmasını [ABM] imzalamaya sevk etmede etkili olmuşlardır. Bu anlaşma uyarınca her iki devlet de balistik füze tehlikesine karşı füze savunma sistemi inşa etmeyi başarmış olsalar da her iki ülkeyi de coğrafi sınırlarla ve kendilerini savunma amacıyla konuşlandırılmalarına izin verilen füze sayısı ile sınırlandırmıştır. Örneğin Sovyetler Birliği, sadece Moskova'yı korumak için Galoş Füze Sistemi [A-35] adında bir füze sistemi konuşlandırırken Amerika da Sovyet Balistik Füze Sistemi'ne [ICBM] bağlı herhangi bir üstten fırlatılacak her türlü füzeye karşı Birleşik Devletleri savunmak ve korumak için etrafına bir füze savunma sistemi konuşlandırmıştır.

2. 23.03.1983'te Ronald Reagan tarafından başlatılan Stratejik Savunma Girişimi, Amerika'nın Sovyetler Birliği ile imzaladığı Anti Balistik Füze Antlaşmasının [ABM] bir ihlali sayılacağı gibi Sovyetler Birliği'ni de Amerika ile yarışma kulvarına sokmuştur. Bu da Sovyetler Birliği üzerinde bir ekonomik baskıya yol açmasının yanı sıra diğer faktörlerle birlikte çökmesine yol açmıştır. Stratejik Savunma Girişimi [SDA] yada Yıldız Savaşları olarak ta bilinen bu program, füze kalkanı sistemi inşa etmek için Amerikalıların geçmişte en çok yapmak istedikleri projelerden biridir. Zira yıldız savaşları programı, hava, deniz ve uzay olmak üzere yeryüzüne füzeler, radarlar ve kalkanlar konuşlandırmayı içermekte olup bunlar arasında Uzay Tabanlı Lazer Savaş İstasyonları, Nükleer Pompalı X-Işını Lazer Uyduları, İleri Düzeyde Gelişmiş Komut Sistemleri ve Tahakküm Sistemleri gibi birçok sistemler de bulunmaktadır. Ayrıca Yıldız Savaşları Programı [SDA], önceki diğer programlardan da farklıdır. Zira bu, sadece Birleşik Devletleri korumaya dönük [NMD] Ulusal Füze Savunma Sistemi gibi değildir. Bilakis bu, Amerika'nın Avrupa'daki müttefiklerini Sovyet Balistik Füze tehlikesine karşı korumak amacıyla hazırlanmıştır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında çökmesinden sonra yıldız savaşları programı gerilemiş ve doğal olarak buna ilişkin çalışma durmuş olsa da Ulusal Füze Savunma Sistemi [NMD], aktif olarak kalmış ve Bill Clinton döneminde bu sistem geliştirilerek dönem dönem üzerinde çalışılmıştır. Böylece bu, oğul Bush döneminde hem Amerikan yönetiminin ilgi odağı hem de Amerikan-Rus ilişkilerinin gerilmesinde odak noktası haline gelmiştir. Nitekim Bush, 13.12.2001'de Anti Balistik Füze Antlaşması'ndan çekildiğini açıklamıştır ki bu olay, silaha yönelik devletlerarası büyük bir anlaşmadan çekilen Amerika'nın modern

tarhinde bir ilk sayılır. Bu olayın sonucunda ise görevlerinden biri Ulusal Füze Savunma Sistemi'nin yenilenmesine yönelik iddialı bir plan belirlemek olan Amerikan Füze Savunma Ajansı'nın oluşturulması ortaya çıkmıştır.

3. Bush, 16.12.2002'de her an fırlatılmaya hazır balistik füzelere karşı savunma sistemlerinin başlatılmasına ilişkin özet bir plandan ibaret olan "23 nolu Ulusal Güvenlik Yönergesini" çıkarttı. Ertesi gün de Amerika, resmen hem İngiltere'nin hem de Danimarka'nın imkanlarını Ulusal Füze Savunma Sistemi'nin restorasyonu sürecinin bir parçası olarak kullanma talebinde bulundu. Bush, Ulusal Füze Savunma Sistemi'ne Küresel Füze Savunma Sistemi adında başka bir isim verdi. Fiilen Ulusal Füze Savunma Sistemi, uzay üssü ve diğer deniz ve hava projelerini içermektedir. Amerika, Küresel Füze Savunma Sistemi [GMD] çalışmasını kolaylaştırmak amacıyla Şubat 2007'de resmen Polonya ve Çek Cumhuriyeti ile füze kalkanı üsleri inşasına başlama konusunu ele almaya başladı. Amerika, Küresel Füze Savunma Sistemi'nin başlatılmasına gerekçe olarak da özellikle İran olmak üzere Kuzey Kore gibi Avrupa ile İsrail'deki Amerikan çıkarlarını tehdit eden nükleer başlıklar taşıyabilen uzak menzilli füzeleri geliştirmeye çalışan şer devletleri olduğunu gösterdi! Oysa gerçek Rusya'yı kuşatmak ve onu Amerikan füze kalkanı tehdidi dairesi içerisinde bırakmaktı. Rusya da bu gerçeği fark etti ve Küresel Füze Savunma Sistemi'ni kendi güvenliği için öldürücü bir tehdit olarak gördü. Nitekim Rusya NATO Büyükelçisi Dmitri Rogozin, Kasım 2008'de "*Polonya'daki Amerikan füzelerinin dört dakika içerisinde Moskova'yı vurabileceğini*" ifade etmiştir. Amerika'yı zor durumda bırakmak ve bunun İran için olduğuna dair iddiasının yalan olduğunu ortaya çıkarmak için de Rusya, Amerika'ya radarlarını Azerbaycan'nın "Kabala" üssündeki kendi radarlarının yanına konuşturması teklifinde bulunmuştur. Zira eğer hedef İran'sa burası Çek Cumhuriyeti ile Polonya'ya oranla İran'a daha yakındır! Amerika ise bunu kabul etmedi. Çünkü hedef, Rusya'yı tehdit etmek için Doğu Avrupa'ya üsler kurmaktı... Ve hedef bizzat Rusya olduğu sürece Amerika'nın gözetimi altında kalması için Rusya'nın kendi üssüne ortak olmasını isteyemezdi!

Böylece Rusya, füze kalkanının bu şer devletlerine karşı değil kendisine karşı yöneltilmiş olduğunu fark etti! Bu nedenle Putin, Nisan 2007'de Amerika'nın Orta Avrupa'ya füze kalkanı konuşturmada ısrar etmesi halinde yeni bir soğuk savaş tehdidinde bulundu. Bunun yanı sıra Amerikan tehditlerine bir tepki olarak Putin, önce 1978 yılında Amerika ile imzaladığı Nükleer Kuvvetler Anlaşması'ndan çıkmakla, ardından da Polonya yakınındaki Baltık Denizi boyundaki Klingrard bölgesine füzeler konuşturmakla tehdit etti. Hatta bir Rus generali daha da ileri giderek Amerikan füze kalkanının bir parçası olmakta ısrar etmesi halinde Polonya'yı bombalamakla tehdit etti. Zira Rus Generali Anatoliy Nogovitsyen, Ağustos 2008'de şöyle diyordu: "*Polonya'nın füze kalkanına ev sahipliği yapması kendisini yüzde yüz hedef haline getirecektir ve bu hedefin imhası ilk sırada gelir.*"

4. Obama, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'ndeki Amerikan füze kalkanı planından vazgeçtiğine dair resmi açıklama yapmadan önce 2009 Eylül ayının başlarında bir Amerikan savaş gemisi üzerine monte edilmiş füze savunma kalkanı sistemi karşılığında Doğu Avrupa'daki füze savunma planından vazgeçeceğini açıkladı. Bu nedenle Obama'nın 17.09.2009'da Amerikan füze kalkanından vazgeçtiğini açıklaması beklenmekteydi ve bu açıklama Bush'un Küresel Füze Savunma Sistemi [GMD] programının değerlendirmeye alınmasının talep edilmesinden sonra yapılmıştır.

5. Obama'nın, Bush'un Küresel Füze Savunma Sistemi projesinden vazgeçmesinin gerçek mi yoksa güvenlik açısından geçici olarak Rusya'yı tatmin ve teskin etmeye yönelik bir aldatmaca mı olduğuna gelince; bu, aşağıdaki hususların incelenmesiyle anlaşılır:

a. Obama, proje hakkındaki yeni konuşmasında şöyle demiştir: "*Savunma bakanı ile genelkurmay başkanının olası herhangi bir balistik füze saldırısına karşı Amerikan korumasını güçlendirmeye yönelik birçok önerilerini onayladım. Bu yaklaşım, füze tehditlerine karşı 2007 Avrupa füze savunma programından daha hızlı bir kapasite oluşturacak, daha verimli bir sistem inşa edecek ve daha büyük bir savunma şekli temin edecektir.*" Ve şöyle ekledi: "*Özellikle kara ve deniz füze bataryaları ile bunların destek donanımları olmak üzere kendi füzelerimizi geliştirme alanında önemli ilerlemeler kaydettik... Yeni yaklaşımımız modern ve gelişmiş tekniği önceki sistemden daha hızlı bir şekilde yaymamıza fırsat verecektir... Avrupa'daki yeni sistem, Amerikan gücünü ve müttefiklerini korumada önceki sistemden daha güçlü, daha akıllı ve daha hızlı olacaktır. Bu sistem, daha verimli ve etkin kapasitede yayılacak, Amerika'yı balistik füze tehditlerine karşı koruma sözumüze güven oluşturacak ve NATO'daki müttefiklerimizi korumayı güvenli ve güçlü hale getirecektir.*"

b- Savunma Bakanı Robert Gates, Obama'nın kararına yöneltlen bir çok eleştirileri şu sözleriyle çürüttü: *"Avrupa'daki füze savunma sistemini kaldırıp attık diyenler ya haberi doğru şekilde dinlemediler yada konunun hakikatini anlamamışlardır."* Ayrıca Gates yeni sistemin, *"Yaklaşık üç sene önce başlatılan eski programdan daha iyi füze savunma kapasitesi temin edeceğini"* teyit ederek şöyle ekledi: *"Artık -yakın gelecekte- İran ve başka yerlerden gelecek füzelere karşı koyma imkanı verecek Avrupa'nın Kuzeyi ile Güneyine füze sensörleri ve önleyicileri konuşlandırma fırsatına sahibiz."*

c- Obama ve savunma bakanının konuşmalarından Küresel Füze Savunma Sistemi'nden vazgeçtiklerine değinmedikleri görünmektedir. Bunun aksine onlar, daha karmaşık bir programdan bahsetmektedirler. Nitekim Gates, yeni nesle ait olan Ulusal Füze Savunma Sistemi planını şöyle diyerek ifşa etmiştir: *"İkinci aşama ise 2015 yılında SM-3 karasal füze üslerinin konuşlandırılmasını içerecektir."* Aynı şekilde "Euronet" web sitesi Genelkurmay Başkan Yardımcısı James Cartwright'in füzelerin konuşlandırılması önerisine ilişkin yorumunda şu sözlerine yer vermiştir: *"Erken uyarı noktalarına daha yakın olacağından dolayı radarlar genel olarak Kafkas bölgesine konuşlandırılacaktır."*

6. Binaenaleyh Polonya ve Çek Cumhuriyeti'ndeki Küresel Füze Savunma Sistemi'nden [GMD] vazgeçilmesinin Rusya'yı hoşnut etmek amacıyla geçici olacağı görünmektedir. Zira Gates, kurnazlık yaparak Pentagon'un Polonya ve Çek Cumhuriyeti ile SM-3 sistemine ait karasal model ile sistemin diğer donanımlarına ev sahipliği yapmaları hususunda görüşmelere başladığına değinmemiştir. Aynı şekilde Türkiye, Gürcistan ve Azerbaycan'ın da Amerikan füzelerinin konuşlandırılması sistemine dahil olabileceği hakkında görüşmelerin yapıldığına dair haberler de sızmıştır. Dışarı sızan bu haberlerin sonucunda Rusya aşırı kaygı duymuştur. Çünkü bu demektir ki karasal füze üslerinin konuşlandırılması Rusya'nın arka bahçesine kadar uzanabilir. Ayrıca Obama ile savunma bakanının konuşmaları da aşırı bir kaygıya neden olmuştur. Bu nedenle Rusya, Obama'nın 17.09.2009'daki vazgeçme kararını memnuniyetle karşılamış ve Rusya Devlet Başkanı Dimitri Medvedev 25.09.2009'da Klingrard bölgesine füzelerin konuşlandırılmasına ilişkin kararını geri çekeceğini açıklamış olsa da vermiş olduğu son tepkisi Obama'nın kararından tatmin olmadığını göstermektedir. Bundan dolayı Rus Bilgi Ajansı Resmi Sözcüsü, Obama ve savunma bakanının yukarıda geçen konuşmalarına bir tepki olarak şu yorumda bulunmuştur: *"Tahmin ettiğimiz gibi Barack Obama 24.09.2009'daki konuşmasında vazgeçme veya herhangi bir şeyin ertelendiği konusuna değinmemiştir. Aksine mevcut füze tehditlerine daha iyi bir şekilde karşı koyabilen gelişmiş ileri teknoloji esasına dayalı yeni bir füze savunma programı benimsemiştir. Zira Obama, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'ni içine alan programın eski programdan daha verimli olduğunu ifade etmiştir."*

7. Amerika'nın askeri üstünlüğünün sarsıldığına, dolayısıyla devletlerarası konjonktüre tahakkümünün zayıfladığına ve Rusya'nın askeri gücünün büyümesine karşı hesaplar yapıp yapmadığı sorusuna gelince; açıktır ki Amerika, şu anda Irak saldırısından önce sahip olduğu gibi dünya üzerinde bir hegemonyaya sahip değildir. Zira Irak ile Afganistan, hem gücünü hem de kaynaklarını tüketmelerinin yanı sıra küresel ekonomik kriz de Amerika'nın dünyadaki konumunu daha da zayıflatmıştır. Ancak tüm bunlara rağmen Amerika, hala hem askeri alanda büyük bir üstünlüğe hem de devletlerarası konjonktürde büyük bir hegemonyaya sahiptir. Dolayısıyla Amerika, hala hem dünyanın çalışma takvimini belirlemeye hem de devletlerarası konjonktüre tahakküm etmeye muktedirdir. Ancak Amerika, diğer büyük güçlerin birçok meydan okumaları ve rekabetleriyle karşı karşıyadır ve yukarıda bahsedilen krizlerin ortaya çıkmasıyla da hasımlarının meydan okumaları büyük oranda artmıştır.

Rusya'ya gelince; ekonomik servetin bir kısmını askeri kaynaklara ve siyasi güce dönüştürmek üzere Amerika'nın krizlerini istismar etmeyi ve petrol fiyatlarının yükselmesinden faydalanmayı başarmıştır. Keza belli ölçüde Orta Amerika, Kafkaslar, Avrupa ve Orta Asya'da da Rus rolünün olduğu gözlemlenmiştir. Hatta artık mevcut Rus konumunu tanımlamak için "gelişen Rus ayısı" tabiri dolaşmaya başlamıştır... Ancak her şeye rağmen Rusya'nın geçmişteki altın günlerine dönmesi oldukça uzaktır. Zira Rusya, hala siyasi ve iktisadi yönlerdeki yapısal zayıflık krizlerinin sıkıntısını çekmekte olup bu da onun yakın gelecekte devletlerarası konjonktürde bir güç olarak yükselmesini engellemektedir.

H. 05 Zilkade 1430

M. 24.10.2009